

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Jediridderen - fra fiktion til religion: Fiktive jedimestre gør Star Wars til en religiøs bevægelse

Davidsen, M.A.

Citation

Davidsen, M. A. (2011). Jediridderen - fra fiktion til religion: Fiktive jedimestre gør Star Wars til en religiøs bevægelse. *Retorikmagasinet*, 21(82), 4-6. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/48153>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/48153>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Jediridderne har en efterstræbelsesværdig superhelterolle, og det er en af grundene til at der er opstået en religiøs bevægelse med afsæt i netop *Star Wars*. Polfoto

Jediridderen

– fra fiktion til religion

Jediisme er en seriøs religiøs bevægelse baseret på George Lucas' *Star Wars*-film. Jediisterne lader sig overbevise af jedimestre som Yoda og Obi-Wan Kenobi og tror på deres udsagn om Kraften.

Folketællingen i 2001 i Storbritannien, Canada, Australien og New Zealand bød på noget af en overraskelse for myndighederne. I disse lande, som ikke har noget centralt personregister, spørger man hvert femte år borgerne om en række forhold, blandt andet om folk er medlemmer af en religiøs organisation. I 2001 svarede mere end 500.000 mennesker i de fire lande tilsammen at de var "Jedi". Det vil sige at de hævdede at tilhøre samme religion som krigermunkene der med Kraftens hjælp kæmper for galaksens frihed i George Lucas' *Star Wars*-film. Tog man dem på ordet, betød det at jedireligionen var den fjerdestørste religion i Storbritannien. I New Zealand angav hele 1,3 % af befolkningen – i visse universitetsdistrikter mere end 10 % – at være jediriddere.

Practical joke eller seriøs religion?

Når man tager med at "Jedi" er den tiende mest almindelige religiøse selvbetegnelse på Facebook, betyder det så at jediridderne må regnes som en af den vestlige verdens største religioner?

Ikke helt. I langt de fleste tilfælde kan vi bedre forstå selvbetegnelsen jediridder som et fanfænomen end som egentlig religion. De fleste jediriddere på Facebook tror ikke på Kraften (*the Force*) og er ikke medlemmer af religiøse jedigrupper. De mange jediriddere i folketællingen var heller ikke udtryk for udbredt jedireligion, men resultatet af en kæde-e-mail som forud havde opfordret folk til at indberette sig som jediriddere. E-mailen var tænkt som en practical joke og som en politisk protest mod myndigheders snagen i folks religiøse tilhørsforhold.

Bag al denne leg med jediridderen som religiøs identitet findes imidlertid en seriøs og utvetydigt religiøs bevægelse, den såkaldte jediisme. Jediismen findes overvejende i den engelsktalende del af verden, især i USA. De fleste jediister praktiserer alene, men er aktive i grupper der siden midten af 1990'erne har organiseret sig på internettet. Mange af jediisterne er ikke unge studerende, men snarere folk i 30'erne, 40'erne og 50'erne. I modsætning til alminde-

lige *Star Wars*-fans tror jediisterne at Kraften virkelig findes. Ligesom jediridderne i *Star Wars* anser de Kraften for at være på den ene side en nærmest fysisk energi som kan måles, kanaliseres og bruges, og på den anden side for at være en mere eller mindre personificeret, guddommelig og moralsk god magt med egen vilje og formål. Jediisterne mediterer ligesom jediridderne i *Star Wars* for at komme i kontakt med Kraften. De hævder trods alt ikke at Mester Yoda og Luke Skywalker virkelig eksisterer eller har eksisteret, men de anser dem alligevel for at være religiøse autoriteter. Jediister henviser derfor til det som fx Yoda og Obi-Wan Kenobi har sagt om Kraften i *Star Wars*-filmene, og anser det for at være sande udsagn om en Kraft der findes i den virkelige verden.

Jediismen er fiktionsbaseret

Jediismen er en religion for så vidt som jediisterne tror på Kraften, hævder at kommunikere med Kraften gennem ritualer (meditation og bøn) og tror at

Kraften kan gribe ind i verdens gang. Men jediismen er en særlig slags religion fordi den baserer sig på en fiktiv fortælling. Nogle læsere vil måske indvende at også Biblen, Koranen og alle mulige andre religiøse grundtekster er fiktion fordi de indeholder fantastiske beretninger som videnskaben må afvise som usande. I teknisk forstand betegner begrebet fiktion imidlertid ikke en usand beretning, men en fortælling hvis forfatter gør klart at hændelserne er opdigtede. De fleste religioner er funderet på tekster der beretter om guddommelig indgriben i verden, men samtidig forsøger at fremstå som sande og historiske. *Star Wars* derimod er fiktion i den forstand at fortællingen vedkender sig sin opdigthed. Derfor er jediismen en *fiktionsbaseret religion*.

Jediismen er fiktionsbaseret fordi *Star Wars* er hovedinspirationskilde. Men bevægelsen er ikke fiktionsbaseret i absolut forstand, for de fleste jediister kombinerer elementer fra *Star Wars* med forestillinger eller praktikker fra mere etablerede religioner. Det sker fx når der så at sige mangler noget i *Star Wars*. Der er fx ikke noget vielsesritual i *Star Wars* (fordi jediridderne lever i cølibat), så gruppen Temple of the Jedi Order har udviklet et jediritual og hævder at have viet folk i 13 amerikanske stater.

Fiktion bliver til religion

Hvordan kan det gå til at en fiktiv fortælling opfattes så overbevisende at den kan danne ramme for udviklingen af en ny religiøs identitet eller en ny religion?

En del af forklaringen har med hjernen at gøre. Vi ved at basale strukturer i hjernen reagerer på samme måde på fiktion som på sanseindtryk fra virkeligheden. Det er derfor man kan føle empati med fiktive personer, og det er derfor visdomsord om Kraften fra en fiktiv jedimester kan opfattes som om de er henvendt direkte til en selv. Først i anden omgang træder højere hjernefunktioner til og sætter et mærkat på indtrykkene som 'kun fiktion'. De to oplevelsesniveauer eksisterer side om side uden at det ene nødvendigvis overtrumfer det andet. For jediisterne betyder det at de på den ene side er fuldstændig klar over at *Star Wars* som helhed er fiktion, og at handlingen ikke har fundet sted i virkeligheden. Men de opfatter alligevel jedimestrene som autoritetsfigurer og lader sig overbe-

vide af deres udsagn i en sådan grad at udsagnene opfattes som gyldige uden for fiktionens ramme. Det er et pudsigt fænomen, men læsere og seere er tilbøjelige til at lade sig overbevise af fiktive personer med status som læremestre, fx videnskabsmænd og religiøse guruer. Når professor Teabing udtaler sig om dødehavsrullerne i *Da Vinci Mysteriet*, er læseren meget mere tilbøjelig til at tro at det han siger, er gyldigt også uden for fiktionens verden, netop fordi Teabing udtaler sig som videnskabsmand. Det samme fænomen gør sig gældende med jedimestrene. Når Yoda belærer Luke Skywalker om Kraften, kan en seer opfatte udsagnene som universelt gyldige fordi vedkommende identificerer sig med den tiltalte discipel og overfører jedimesterens visdomsautoritet til den virkelige verden.

En ting er hvordan jedimestrenes autoritet opleves når man ser *Star Wars*. Noget andet er hvordan jediisterne i det lange løb legitimerer at basere en religion på udsagn fra fiktive autoritetsfigurer. Deres afgørende greb er at italesætte *Star Wars* som en *myte*, det vil sige som en fortælling der trods sin fiktive form formidler sandheder om verden. En af grundene til at det er muligt – ligefrem attraktivt – at bruge en fiktiv tekst som religiøs grundfortælling, er at de religiøse tekster som hævder at være historiske, er blevet vanskeligere at tro på. Evolutionslæren gør det fx svært at tro på Adam og Eva. Liberale kristne har forsøgt som modtræk at foreslå at (store dele af) Biblen ikke skal tages bogstaveligt, men forstås som *myter*, det vil sige som fiktion med en dybere, symbolsk sandhed eller med indlejrede sande udsagn om verden. Set i det lys er jediisternes brug af *Star Wars* slet ikke enestående. Jediister og liberale kristne fortolker i høj grad deres tekster på samme måde selv om teksterne selv er meget forskellige i karakter. Vi kan ligefrem sige at åbenheden over for at fortolke religiøse tekster som fiktion har gjort det mere acceptabelt at fortolke fiktion religiøst.

Jediridderen som rollemodel

Vi har stadig til gode at svare på hvorfor der er opstået en religiøs bevægelse med afsæt i netop *Star Wars* mens der ikke er udsigt til at noget lignende vil ske med andre populære science fiction- og fantasy-fortællinger som

Avatar og *Harry Potter*. Man kan pege på i hvert fald to grunde. For det første flugter forestillingen om Kraften i *Star Wars* med den vage forestilling som de fleste moderne vesterlændinge har om at der findes en højere magt af en eller anden art (men ikke en personlig gud). For folk der i forvejen tror på sådan en højere magt, kræver det ingen omvendelse at blive jediist. Det koster så at sige ikke noget. Men man får noget igen, og det er den anden årsag til at der har udviklet sig en religion netop på baggrund af *Star Wars*. For folk der ikke har et klart religiøst tilhørsforhold, men tror på en højere magt og måske er interesserede i forskellige former for religion og spiritualitet, er jediridderen en attraktiv religiøs identitet. Jediridderne er menneskelige nok til at man kan identificere sig med dem, men samtidig efterstræbelsesværdige rollemodeller. Jediidentiteten er kraftfuld og billedskabende, men også flydende nok til at kunne integrere elementer fra traditioner uden for *Star Wars*. Endelig forener jedirollen en almen social etik om at kæmpe for det gode og hjælpe de svage med et selvudviklingsideal. Med andre ord forsyner jediismen nogle helt almindelige værdier (man skal gøre sit bedste, og man skal hjælpe de andre) og en lige så almindelig trosforestilling (der findes en højere, gudsindet, guddommelig magt) med en attraktiv superhelteidentitet. ■

Læs mere:

Cusack, Carole M. (2010), *Invented Religions: Imagination, Fiction and Faith*, Farnham, UK & Burlington, VT, Ashgate.

Davidson, Markus (2010), "Fantasy som religion: *Star Wars* og jediisme", *Religionspædagogisk Forum*, 2010/1, 15-23.

Davidson, Markus (2010), "Fiktionsbaseret religion: Fra *Star Wars* til jediisme", *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*, 55, 3-21.

Grodal, Torben (2010), "Experiencing and Verifying what is Felt as Real in Films", i Johansen & Søndergaard (red.), *Fact, Fiction and Faction*, Odense, University Press of Southern Denmark, 29-41.

Possamai, Adam (2005), *Religion and Popular Culture: A Hyper-Real Testament*, i serien *Gods, Humans and Religions* 7, Brussel, P. I. E. Peter Lang.

Hjemmesider:

The Temple of the Jedi Order:

www.templeofthejediorder.org.

Jedi Foundation:

www.jediacademyonline.com.